

overhovedet skal gøre Fuldest, kommer til at lægge Egenstaber for Dagen, som ere vidt forskellige fra de Egenstaber, som man i gamle Dage betragtede som Hovedegenstaber for en dygtig Lærer. Man er kommen til det Resultat, at han ikke blot maa besidde en hel Mængde grundig tilegnede Kundskaber, jaaledes at han virkelig er overlegen over den Kundskab, han skal meddele, men ogsaa at han maa være i Besiddelse af en hel Række Mandens, Hjertets og Karakterens Egenstaber, uden hvilke hans Gerning dog ikke vil lykkes, som den skal. Og jeg tror overhovedet, at naar man vil anstille en Sammenligning mellem Lærerne og andre Statsembedsmænd, vil man, til Trods for at der endnu ikke er sket det rette Gennembrud i den almindelige Bevidsthed i saa Henseende, dog alligevel nu være tilbøjelig til at se en hel Del anderledes derpaa, og jeg haaber, at de Ord, som jeg her kommer til at udtale, skulle bidrage en lille Smule til, at den nye Anskuelse skyder stærkere i Vejret. Lad os tænke paa, hvad de fleste andre Embedsmænd have at foretage. Saa vil man se, at de have i Almindelighed al Kontorhold under sig, de have Opbevarer, de have Indkrævning og Opbevaring af Benge, og de skulle være trofaste, ordentlige og paalidelige, mange gode og smukke Egenstaber forlanges naturligvis ogsaa fra deres Side. Men det er dog Egenstaber, som ere af en mere almindelig Karakter, og som hyppigere forekommer ude i Befolkningen end det, man fordrer hos den udmærkede Lærer. Ja, jeg vil endog ogsaa bede den ærede Forsamling med mig at gøre et lille Tankeeksperiment. Lad os sige, at der fra Amerika pludselig kom et Telegram om, at nu havde man opfundet en mekanisk Bogholder, man havde opfundet en automatisk Kassere af aldeles ubestikkelig Natur og aldeles utilgængelig for alle Fristelser, eller at der endelig maatte kom Telegram om, at nu havde man opfundet en Kontorchef, som bestod af Guttaperka og Staaltraad, eller hvad det nu ellers kunde være. Jeg tror, at naar et saadant Telegram kom fra Amerika, saa vilde vi tænke: Ja vel, vi have set Opfindelser i den Retning før, det ligner Amerikanerne at opfinde noget saadant, lad os prøve det, det kan godt være, at vi her til Europa kunne overføre en saadan Opfindelse, ligesom vi allerede have overført adskillige andre lignende Opfindelser. Men hvis der en Gang kom det Telegram ovre fra Amerika: Nu have vi opfundet en mekanisk og automatisk Lærer, saa tror jeg rigtig nok, at vi af flere Grunde vilde studse. For det første tror jeg, vi vilde sige til os

selv: Det var dog mærkværdigt, Amerikanerne have ellers hidtil taget Lærergerningen paa en anden Maade, skulle de virkelig have opfundet en automatisk Lærer, og nu ville overføre denne Opfindelse til os. (Berntsen: Vi have nok af dem) Det var netop det, jeg vilde sige. For det første ligner det ikke Amerikanerne at gøre denne Opfindelse, og hvis de virkelig havde gjort det, saa vilde de være kloge nok til ikke at overføre den til et Marked, der allerede er oversvømmet af den Vare. Thi Europa har selv skabt den automatiske og mekaniske Lærer derigennem, at man ganske har tilfidesat og nedtrykt Lærerstand, overvældet den med Arbejde og sat den i saa smaa Kaar, at de bittere Næringsjorger ere komne indenfor Læreren's Hjem. Man har ødelagt hans Landsfrihed, hans Landsfridhed — d. v. s. nogle have ikke kunnet ødelægges, og til Være for vor Lærerstand vil jeg sige, at mange have ikke kunnet ødelægges, men vi kende jo alle den mekaniske Lærer. Dette lille Tankeeksperiment mener jeg maatte vil bidrage en lille Smule til, at man ser den Sag i et rigtigere Lys end før. Men ligesom jeg før talte om, at det var en retfærdig Sag, der her laa for os, vil jeg nu i Kraft af, hvad jeg her har udtalt, og i Kraft af, at i det mindste, saa vidt jeg kan forstaa, Demokratiet hænger paa det allernøieste gennem sine dybeste Principper og vigtigste Interesser sammen med Folkeophyllningen, sige, at dette er ikke blot en retfærdig, men ogsaa en i sit Væsen demokratisk Sag. Lad det saa være Skoler, hvori den store Mængde af Folkets Børn ikke kommer til at gaa, lad det være Skoler, hvori der maatte bliver uddannet Modstandere af Folkestyret og af alt, hvad der er os paa denne Side dyrebart — der uddannes naturligvis Folk til begge Sider, men vi kunne ikke nægte, at mange ville der i den første Tid blive uddannede til vore Modstandere — saa siger jeg dog alligevel: Lad os betegne det som et af Demokratiet's Grundprincipper: „Lærerne frem“, og lad os trænge de mere automatiske og mekaniske Embedsmænd tilbage. Lad os indskrænke deres Tal, lad os indskrænke den Magtstilling, som man er tilbøjelig til at give disse Folk, særlig under et ligesaa bureaukratisk som militærisk Ministerium, men lad os gøre det til vort Løsen „Læreren frem overalt!“

Saa vilde jeg gerne endnu sige et Par Ord om, hvad jeg tror, der tabes derved, at man ikke lader Læreren trives saaledes, som han skulde. Jeg vil ganske særlig her tale om disse Forhold ved de lærde Skoler.